

Samgöngu og sveitastjórnarráðuneytið

Reykjavík, 20. mars 2020

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um svæðisbundna flutningsjöfnun og lögum um jöfnun á flutningskostnaði olíuvvara (niðurlagning flutningsjöfnunarsjóðs olíuvvara).

Vísað er til draga að frumvarpi til laga um breytingu á lögum um svæðisbundna flutningsjöfnun og lögum um jöfnun á flutningskostnaði olíuvvara (niðurlagning flutningsjöfnunarsjóðs olíuvvara) (hér frumvarpið) sem birt var í samráðsgátt stjórnvalda hinn 17. mars 2020.

N1 ehf. (hér N1 eða félagið) telur rétt að koma á framfæri sjónarmiðum sínum varðandi lagafrumvarpið og fylgja þær hér á eftir. Áður en fjallað er efnislega um frumvarpið telur félagið rétt að taka það fram að meðferð málsins hefur fram að þessu verið undarleg þar sem mjög takmarkað samráð virðist hafa verið haft við helstu hagsmunaaðila við mótun frumvarpsins. Hefur N1 þannig ekki haft sérstakt tækifæri fram til þessa til þess að koma sjónarmiðum sínum á framfæri um efnisatriði þessa frumvarps og hefur N1 í reynd ekki haft pata af vinnu við frumvarpið síðan snemma árs 2019. Voru þá nokkuð ólíkar hugmyndir að breytingum á flutningsjöfnun til umræðu.

Þá dregur N1 í efa að haft hafi verið samráð við þau sveitarfélög sem eiga hagsmuna að gæta varðandi flutningsjöfnun á olíuvörum. Er ekki fjallað um slíkt samráð í þeim drögum sem fyrir liggja. Verður að ætla að frumvarpið skipti verulegu máli fyrir hagsmuni þeirra byggðalaga sem nú njóta og/eða myndu njóta flutningsjöfnunar samkvæmt frumvarpinu.

Í ljósi þeirra fordæmalausus aðstæðna sem nú eru uppi hér á landi og erlendis fær N1 enn fremur ekki séð hvaða röksemadir búa að baki því að veita aðeins þriggja daga umsagnarfrest í samráðsgátt stjórnvalda. Eru athugasemdir N1 öllu takmarkaðri en ella vegna hins skamma frests. Þá mættu einnig skýrslur og önnur gögn sem vísað er til í frumvarpinu liggja fyrir svo umsagnaraðilum sé hægara um vik að móta sér afstöðu til frumvarpsins.

N1 er ósammála efni frumvarpsins í grundvallaratriðum. Í greinargerð með frumvarpinu er vísað sérstaklega til minnisblaðs frá Flutningsjöfnunarsjóði dags. 4. nóvember 2019. Hefur N1 ekki séð þetta minnisblað en fékk hins vegar bréf frá sjóðnum töluvert áður. Að sama skapi hefur N1 ekki séð þá samantekt Capacent sem skilað var 3. janúar 2020 og innihélt frekari greiningu á markaðnum. Ekki er útilokað að N1 myndi taka undir eftirfarandi niðurstöðu skýrslunnar sem birtist í frumvarpinu:

„að [aflagning flutningsjöfnunar] gæti haft þau áhrif að viðkomandi félag þyrfti að hækka verð hjá sér umfram önnur félög en líklegra væri að staðir legðust af sem hefðu minnst umfang og hæstan flutningskostnað.“

Einnig sagði í skýrslunni:

„Vegna þess að sölustaðir olíufélaganna eru misjafnt dreifðir um landið gætu afleiðingarnar orðið að sölustöðum mundi fækka og aðgengi að eldsneyti þar með versna. Til að koma í veg fyrir það gætu stjórnvöld gripið til sams konar aðgerða og gagnvart dagvöruverslun í mesta strjálbýlinu og beint stuðningi sem ekki væri háður seldu magni eldsneytis til aðila sem væru tilbúnir að veita þjónustu þar sem hana yrði ekki að finna að öðrum kosti. Þennan stuðning mætti fjármagna óbeint með gjaldi á jarðefnaeldsneyti.“

Benda þessi ummæli eindregið til þess að rétt sé það sem N1 hefur bent á að tillögur að breyttu kerfi muni hafa neikvæð áhrif á verslun með eldsneyti í ákveðnum sveitarfélögum. Ekki kemur fram í tilvitnuðum texta hvað átt er við með aðgerðum stjórnvalda til þess að styrkja dagvöruverslun en N1 er ekki kunnugt um almennar niðurgreiðslur íslenska ríkisins til slíkra verslana. Liggur ekkert fyrir um hvers konar stuðning þar yrði um að ræða en að mati N1 hefur gildandi kerfi flutningsjöfnunar reynst vel til þess að styrkja mesta strjálbýlið.

N1 telur sennilegt að rétt sé að aðgengi að eldsneyti myndi víða versna verði frumvarpið samþykkt. Á það sérstaklega við á stöðum þar sem flutningskostnaður vegur mjög þungt í endanlegu söluverði. Þar sem saman fer mikill flutningskostnaður og lítil velta getur stuðningur flutningsjöfnunarsjóðs skipt sköpum um að mögulegt sé að bjóða þjónustu á eðlilegum verðum. Að mati N1 er núverandi kerfi með þeim hætti að tekið er eðlilegt tillit til kostnaðar við flutning olíuvara sem undir kerfið falla. Hefur félagið þó bent á að gildandi reikningsformúlu mætti uppfæra með tilliti til aðstæðna dagsins í dag.

Rétt er að taka það fram að dýrt er að dreifa olíu með olíuflutningabílum. Getur það því verið kostnaðarsamt að dreifa olíu, jafnvel til svæða sem eru tiltölulega þéttbýl, ef þau eru langt frá olíubirgðastöðvum. Getur kostnaður reyndar orðið til þess að gera hátt hlutfall útsoluverðs þó að flutt sé um skamma vegalengd.

Í frumvarpinu er ekki tekið tillit til þess hvernig kostnaður eldsneytissala kunni að vera vegna þjónustu við einstök byggðalög. Er aðeins gert ráð fyrir því að styrkur skiptist á milli styrkbægra staða með tilliti til veltu staðanna. Að mati N1 getur slík úthlutunarregla falið í sér að markmiði flutningsjöfnunar verði ekki náð. Flutningsjöfnun er ætlað að styðja við útsölustaði þar sem rekstrargrundvöllur er veikur. Sé miðað við veltu útsölustaða er hætt við því að þorri styrksins renni til staða þar sem rekstrargrundvöllur er sterkur og velta því hærri. Myndi frumvarpið óbreytt því hafa í för með sér hættu á að hærra hlutfall flutningsjöfnunarstyrks færi til staða sem ekki þyrftu sérstaklega á styrk að halda.

Þar sem til stendur að breyta flutningsjöfnun með þeim hætti að heildarfjárhæð til flutningsjöfnunar verði háð vilja Alþingis er auk þess óvist hvernig fara muni um flutningsjöfnun til frambúðar. Má ætla að það dragi úr fyrirsjánleika séu söluaðilar háðir vilja fjárlagavaldsins ár hvert en gjöld og greiðslur úr flutningsjöfnunarsjóð hafa alla tíð verið til þess að gera svipuð frá ári til árs. Skapar þetta sérstök vandkvæði í sölu til útgerða þar sem gjarnan er samið um eldsneytiskaup til lengri tíma en eins árs í senn.

Ekki kemur fram á hvaða forsendum flutningsjöfnun er takmörkuð við sölu til innlendra aðila. Virðist það vera í andstöðu við þá viðbót sem lögð er til við markmiðsákvæði laganna í frumvarpinu. Segir í 1. gr. frumvarpsins að ætlunin sé að veita styrk til svæða sem búa við skerta samkeppnisstöðu vegna landfræðilegra aðstæðna. Virðist sem hér sé ekki fullt samræmi á milli enda má ætla að aukin heildarvelta almennt vera til þess fallin að styrkja samkeppnisstöðu vegna landfræðilegra aðstæðna. Þá má einnig velta því upp hvort takmörkun af þessum toga myndi ganga gegn banni samningsins um evrópska efnahagssvæðið við mismun.

Hefur N1 ekki talið ástæðu til þess að gera breytingar á flutningsjöfnun olíu þar sem núverandi fyrirkomulagi hefur í meginatriðum tryggt það að markmið flutningsjöfnunar náist og að ekki sé ýtt undir byggðaröskun. N1 hefur hins vegar stutt það að grunnur úthlutunar sé uppfærður þannig að stuðst sé við ný gögn við úthlutun. Vegna hins skamma tíma sem gefst til þess að leggja mat á frumvarpið í samráðsgáttinni er vandasamt að leggja mat á það hvort frumvarpið sé líklegt til þess að ná markmiðum sínum. Telur N1 eðlilegt að nánari skoðun fari fram á því hvernig best sé að haga flutningsjöfnun til frambúðar og að öll gögn sem aflað hefur verið um málið verði lögð fram til upplýsingar fyrir haghafa.

Virðingarfyllst,
f.h. N1 ehf.

Fridrik Kristjánsson
[nafn]